

8. 8. 2007

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Univerzity versus Akademie věd

V Česku se až na výjimky dají sotva očekávat vědecké výsledky, které by vstoupily do učebnic. To ale neznamená, že si můžeme dovolit vědu ignorovat.

Skóre: 0.50

Název zdroje: Hospodářské noviny

Datum vydání: 08.08.2007

Nadpis: Univerzity versus Akademie věd

Strana: 8

Rubrika: názory

Autor: Dalibor Štys

Náklad: 60258

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 08.08.2007 05:04

Identifikace: DCHN20070808020040 cz

Klíčová slova: zákona (3x), Ústavy (2x), ústavu, právo, obhajoby, obhajobě

V Česku se až na výjimky dají sotva očekávat vědecké výsledky, které by vstoupily do učebnic. To ale neznamená, že si můžeme dovolit vědu ignorovat.

Dopředu se totiž těžko odhaduje, či práce "v učebnicích" nakonec skončí. Například seznam unicitovanějších vědců jen málo koreluje se seznamem nositelů Nobelových cen.

Studenti pak při práci na svých konkrétních úkolech nejednou konstatují, že "se pořád jen kombinuje pět postupů a dává se jim různá váha. Nic nového jsme v literatuře nenašli". Vědec bez studentů se podobné korektury nedočká. V lepším případě pak žije v uzavřeném světě od článku ke článku, od obhajoby k obhajobě. V horším se veze a přežívá.

Domnívám se proto, že raně polistopadová snaha oddělit od sebe cíle Akademie věd a jednotlivých univerzit zabzdila rozvoj našeho vysokoškolského vzdělávání a vědy vcelku tragickým způsobem.

Nejen bakaláři

Ústavy Akademie věd tehdy prostě měly bojovat o univerzitní status, doktorská i magisterská studia. A to i za cenu, že by musely provozovat elitní bakalářské školy pro desítku studentů.

Podobně univerzity měly kromě usilování o navýšení počtu bakalářů - k němuž přirozeně směřuje každá tradičně pojatá fakulta - vytvářet i pracoviště financovaná převážně z vědeckých prostředků. Univerzity dokonce pro něco takového dostaly opakovaně nemalou finanční injekci.

Momentálně je systém terciárního vzdělávání (s čestnou výjimkou Matematického ústavu Slezské univerzity v Opavě) pro pracoviště s převahou výzkumu velmi uzavřený. Ústavy Akademie věd školí

doktorandy, výjimečně magistry. Jednotlivci z akademických ústavů zase občas přednášejí, systematicky však na kvalitu a organizaci studia nemají vliv.

Na druhé straně akreditační komise ministerstva školství schvaluje každý vzniklý obor, to nemá nejspíš nikde ve světě obdobu. Třeba v Německu se povinně akreditují pouze obory lékařské a pedagogické. Díky politickému vlivu má naše akreditační komise tendenci, kromě posuzování aspektů kvality přednášejících a materiálního zajištění oborů, vstupovat i do struktury vysokých škol samotných.

Povinné propojení mezi čerpáním prostředků na výzkum a všemi stupni vzdělávání by jasně vymezilo, kdo má právo a zároveň i povinnost výuky v magisterském a doktorském studiu. Akreditační komise by se pak mohla soustředit na učitele, lékařské obory a další oblasti, v nichž si stát ze zákona musí držet kontrolu nad kvalitou.

Nejjednodušší by bylo stanovit základní pravidla a podle nich se řídit. Například že všechny akademické instituce, ať se jmenují jakkoliv, mají vzdělávat. Ku prospěchu by to bylo všem.

Co se hodnocení vědy týká, máme k dispozici množství grantových komisí. Ty byly vybrány aby posoudily výsledky v každém oboru podle standardních kritérií. Každému, kdo v této soutěži uspěje, přiřadíme ještě stejnou dávku institucionálních prostředků, které neskončí hned s grantem, ale třeba až o rok či dva později.

Ostatně něco takového tu již bylo. První výzkumné záměry na univerzitách (1998) byly konstruovány do značné míry takto a spokojenost s nimi byla nakonec rozhodně vyšší než se stávajícím systémem.

System a jeho pasti

Pokud má stát potřebu vybudovat oborově specifické ústavy, které by řešily určitou státní potřebu - aplikaci, nechť je to politické rozhodnutí se všemi důsledky. I finančními. Takové instituce mají specifické postavení a neměly by tedy až na výjimky vstupovat do soutěže o grantové prostředky. Ať dostávají státní zakázky.

Takto navržený systém má výhodu v tom, že slibuje nejen efektivitu, ale lze jej navíc prakticky ihned realizovat.

Jenže si nedělám iluze, že by tento - nebo nějaký jiný - systém, založený na odborné kvalitě a vědomí přirozené společenské odpovědnosti, byl u nás zaveden.

Problém je snad i v oprávněném pocitu, že v Česku současných dnů je každé odborné rozhodování vždy převáženo politickými zájmy a zájmy různých spřátelených skupin.

Autor je ředitelem Ústavu fyzikální biologie Jihočeské univerzity

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

